

Petäjä-opiston vuoden 2023 toiminnasta ja taloudesta

Vuoden 2023 toiminnalliset tulokset

Toiminnan laajuudesta ja jakautumista alueella kertovat kurssien, osallistujien ja opetustuntien määrät. Alla olevassa taulukossa Kankaanpään ja Honkajoen luvut on yhdistetty ja luvut sisältävät vain valtionosuuden piirissä olevan toiminnan eli kansalaisopiston ja taiteen perusopetuksen. Toiminnalle on tyypillistä, että osa tarjontaan laitetuista kursseista peruuntuu tavallisimmin ilmoittautuneiden pienen määrän vuoksi.

Osaston nimi	Kursseja suunniteltu	Kursseja toteutui	Osallistujia yhteensä	Tunteja suunniteltu	Muutos-tunnit	Tunteja toteutui
Hämeenkyrö	188	157	1776	4962,9	-793,55	4169,35
Kankaanpää	182	163	1715	4867,5	-567	4300,5
Karvia	63	58	502	1703	-92	1611
Kihniö	42	35	347	988	-188	800
Parkano	180	146	1293	4373	-900,65	3472,35
Pomarkku	30	21	180	842	-166	676
	687	580	5814	17784,4	-2755,2	15029,2

Tiedot Hellewi-opistojärjestelmästä 11.2.2024

Talousprosessista

Kansalaisopiston tärkeimmät tulot muodostuvat valtionosuuksista, kuntaosuuksista sekä kurssimaksuista tässä samassa suuruusjärjestyksessä. Menoista suurimmat ovat henkilöstökulut, kiinteistökulut sekä yhtymähallinnon kulut.

Kuntien kanssa keskustellaan ja tuntitavoitteista sovitaan kuntien kanssa vuosittain kevätkauden päätyttyä. Tuntimäärää mitoituksen pohjatietoina ovat mm. edellisen tilikauden tuntimäärä ja tulos, tiedossa olevat TES-korotukset sekä satunnaiset investoinnit. Valtionosuustunnit tiedetään marraskuussa ja tilinpäätös valmistuu helmi-maaliskuussa. Aikataulun vuoksi mahdolliset korjaukset voidaan tehdä, kun kevätkauden toteumat ovat tiedossa. Muutokset kohdistuvat aina seuraavaan lukuvuoteen, eli tulevaan syyskauteen ja seuraavan tilivuoden kevätkauteen.

Kuntakohtaisten tuntitavoitteiden asettamisessa on tähän saakka kiinnitetty suurin huomio tulo-puoleen. Kurssimaksutulot ovat suorassa suhteessa tuntimääriin, joten niitä ei ole tarpeen jyvittää kunnittain. Valtionosuus on toiminnan laajuuden minimitaso ja opisto mitoittaa tuntitavoitteen sen mukaan, minkä se arvioi voitavan toteuttaa budjetin puitteissa.

Korjaavia toimenpiteitä 2023

Talouden korjaaviin toimenpiteisiin tartuttiin keväällä 2023 edellisen vuoden tilinpäätöksen ja suuren alijäämän umpeen kuromiseksi. Talouden tasapainotussuunnitelma sisälsi seuraavat kohdat:

1. Sovittiin kuntien kanssa, että syyskauden opetustuntimäärä jätetään tarkoituksella tavoitteiden alapuolelle. Vähennys kevästä oli 1158 opetustuntia
2. Rajoitettiin kevätkaudella Hämeenkyrön ja Kankaanpään lisäkertoja ja lisäryhmiä
3. Laadittiin laskentamalli palkkamenojen seuraamiseen kuukausitasolla kevätkaudella ja henkilöstökustannusten ennustamiseksi syyskaudella

4. Uusi talouden raportointisovellusta saatiin käyttöön elokuussa ja sen avulla voitiin seurata talouden toteumaa syyskaudella aiempaa tehokkaammin
5. Lopetettiin kaksi yksityisen omistaman opetustilan vuokraaminen. Niistä saatiin säästöä noin 13000€ / lukuvuosi.
6. Otettiin käyttöön yhteinen toimintamalli kurssien peruuttamiseen, mikäli niillä on vain pieni määrä ilmoittautumisia.
7. Eri yksiköihin jaettujen työntekijöiden prosenttiosuudet tarkistettiin ja palkkamenot kirjautuvat yksikköön sovitulla tavalla
8. Koulutuksen myynnin tulot ja menot alettiin syyskaudesta lähtien kohdentaa kunnittain niiden eristämiseksi kuntaosuudesta ja vapaan sivistystyön tuntimääristä
9. Haettiin OKM:ltä toimintansa päättäneen Kyröskosken opiston valtionosuustunteja. Ne saatiin, mikä pienensi hallitusohjelman pelättyä 14% leikkausta niin, että toteutui meille 4%

Taloutta vahingoittavia tekijöitä 2023

- Hallitusohjelmaan kirjattu toimenpide valtion velkaantumisen taittamiseksi leikata vapaan sivistystyön valtionosuuksien 13,8% koko hallituskaudella eli vuosina 2024-2027. Tällä on vaikutusta jo kevätkauden 2024 tuloihin. Leikkauksen vaikutus onneksi lieventyi suuresti meille myönnettyjen Kyröskosken opiston valtionosuuksista. Yhteisvaikutus on kuitenkin 4%:n luokkaa.
- Vuonna 2022 solmittu OVTES on työnantajille kallis ja sen vaikutukset yltävät vuosille 2022-2025.
- Tilakustannukset ovat kohonneet vuosina 2023 ja 2024 aiempaa enemmän. Se sisältää muuttojen ja muutostöiden lisäksi mm. sähkön hinnannousun sekä siivouspalvelujen kasvaneet kulut.
- Kuntayhtymän keskushallinnon kulut ovat nousseet vuodesta 2022 (63000 €) vuoteen 2023 (70000 €). Korotusta tässäkin 11%.

Toiminnan laajuus

	VOS	Kaikki
Opetustuntimäärä	15029	15633
Kursseja	579	597
Opetustuntimäärä	15029	15633
Osallistujamäärä	5813	6011
netto-opiskelijat (yhteen kertaan laskettu)	3337	
asukasmäärä (31.12.2022)	35016	

Tiedot Hellewi-opistojärjestelmästä 14.2.2024

Tilinpäätöstiedot

Valtionosuudet	763091
Kuntaosuudet	577588
Kurssimaksutulot	172069
Tulot yhteensä	1552280
Palkkamenot	-1103636
Kiinteistömenot	-167665
Yhtymähallinnon kulut	-70 000
Menot yhteensä	-1562747
Tilikauden tulos	-10468

Ennakkotieto SASKY:n 2023 tilinpäätöksestä

Tunnusluvut

vaikuttavuus netto-opiskelijat/asukasmäärä	9,5 %
yksikköhinta €/kurssi	2699,05
yksikköhinta €/opetustunti	103,98
yksikköhinta €/osallistuja	268,84
yksikköhinta €/netto-opiskelija	468,31
kustannus kunnalle €/asukas	16,49
tilakustannukset/oppitunti	11,16
henkilöstökulut/oppitunti	73,43

SASKY:n 2023 tilinpäätöksen ennakotiedon mukaan

Kuntaosuuksien tasausmekanismi

Kunnat maksavat kuntaosuuksien ennakkoa vuosittaisessa kuntaneuvotteluissa sovitulla määränä. Sopimuskuntien (Hämeenkyrö, Kankaanpää, Kihniö ja Parkano) kanssa sovitaan kokonaissumma, mikä sisältää opiston koko toiminnan kiinteistökustannuksineen. Tyypillisesti isommat kunnat perivät kuntayhtymältä vuokraa omistamiensa tilojen käytöstä opistotoimintaan. Tilaajakuntien (Karvia ja Pomarkku) kanssa puolestaan on sovittu, että kunnan omistamat tilat ovat opiston käytettävissä ilman kunnan perimää vuokraa. Tämä säästää laskutusta pienten volyymien toiminnassa.

	Kihniö	Parkano	Kankaanpää	Pomarkku	Karvia	Hämeen- kyrö
Käyttötalousmenot	18 644,75	80 926,36	100 238,83	15 754,81	37 545,86	97 170,60
Opetustila- kustannukset	10 294,18	58 706,31	94 572,52	0,00	7 208,54	73 453,28
Koulutuksen myynti	0,00	-803,32	-4 140,88	-1 317,67	0,00	-197,68
maksetut ennakot	28 000,00	150 000,00	173 000,00	13 722,80	32 865,70	180 000,00
maksuosuuksien tasaus	938,93	-11 170,65	17 670,47	714,34	11 888,70	-9 573,80
kuntaosuutta/tunti	35,00	43,20	40,22	20,30	20,40	43,17
Tilakulu/tunti	12,87	16,91	21,99	0,00	4,47	17,62
Tunnin kokonaishinta	36,17	40,21	45,29	23,31	27,78	40,92

SASKY:n 2023 tilinpäätöksen ennakotiedon mukaan

Tärkein tekijä tähän selvitystyön lähtemiseen on löytää perussy, miksi sopimuskunnat vaikuttavat eriarvoisilta sen suhteen, montako opetustuntia kunta saa opistotoimintaan osoittamallaan euroilla. Edellisestä taulukosta käy hyvin ilmi, miten suuria erot kiinteistökustannuksissa eri kunnissa ovat ja miten kuntaosuutta jää toimintaan. Kiinteistökustannukset ovat nousseet voimakkaasti ja ovat eri kunnissa eri tasoisia. Havainto ohjaa luopumaan periaatteesta pyrkiä saamaan tietyllä kokonaissummalla tietty tuntimäärä. Paras ratkaisu tähän olisi käyttää tuntitavoitteiden asettamisessa sopimuskuntien kuntaosuuksia ilman kiinteistökustannuksiin menevää osaa.

Lopulliset kuntaosuudet määritetään toteutuneiden opetustuntien suhteessa vähennettynä kiinteistökustannuksilla. Näin saadulla yksikkö hinnalla määritetään myös tilaajakuntien lopullinen kuntaosuus. Mekanismin avulla voidaan eristää erot tilinpäätöksessä vuokratulujen perimisessä tai perimättä jättämisessä sekä kuntien välisissä vuokratasojen eroissa.

Opiston talouden suunnittelua sekä keskustelua kuntien kanssa ovat vaivanneet koko 2020-luvun erilaiset muutokset. Näitä ovat olleet kuntaliitos, kuntaosuuden leikkaus, korona ja opistofuusio. Alkavaa vuotta 2024 tulee leimaamaan valtionosuuden leikkaus sekä uhka uusista leikkauksista.

Korjaavia toimenpiteitä 2024

1. Kevätkaudelle ei suunnitella enempää uusia kursseja, lisäryhmiä tai lisäkertoja
2. Kansalaisopiston kurssimaksuja korotetaan lukuvuonna 2024-2025 kohdistuen aikuisten harrastustoimintaan ja suuruudeltaan noin 10%. Korotus kuitenkin todennäköisesti pienentää kursseille osallistumista, joten sen vaikutus jäänee pienemmäksi. Mikäli tuntimäärää joudutaan edelleen vähentämään, pienenevät kurssimaksutuotot myös sitä kautta.
3. Vähennetään ja pienennetään kevätnäyttelyitä. Lopetetaan kevätnäyttelyiden järjestäminen Honkajoella ja Pomarkussa ja pyritään hoitamaan näyttelyiden valvontaa aiempaa enemmän päätoimisen henkilöstön voimin. Henkilöstö- ja matkakustannuksia voidaan näin pienentää arviolta 2000-3000 €
4. Lopetetaan väliaikaisen suojelun piirissä Kankaanpäässä olevien ukrainalaisten suomen kielen opetus vapaan sivistystyön tunneista kevätkauden 2024 päätyttyä. Syyskaudesta saadaan noin 200 opetustuntia, mikä vastaa noin 12000 euron henkilöstökustannusta.
5. Luovutaan painetusta opinto-ohjelmasta ja sen postijakelusta. Vuonna 2023 tehty Saskyn graafisen ilmeen mukaiseksi taitettuna lopputulos oli näyttävä, mutta pelkkä kustannus 16500 euron luokkaa. Vuoden 2022 painokustannus oli noin 11500. Hinnannousua tässä noin 50%, mikä johtui suuremmasta sivukoosta ja sivumäärästä. Asian voi ennakoida aiheuttavan suurinta vastarintaa henkilöstössä ja negatiivista palautetta kuntalaisilta. Muiden opistojen kokemus on ollut, että kuntalaiset oppivat muutamassa vuodessa tarkistamaan kurssitiedot julisteista, nettisivulta, opettajalta tai toimistosta.
6. Varaudutaan pienentämään vuoden 2024 tuntitavoitteita toukokuun kuntaneuvotteluissa.
7. Kehitetään kurssisuunnittelua siten, että kuntakohtaisten tuntitavoitteiden asettamisessa huomioidaan sopimuskuntien tilakustannusten vuoden 2023 tasot ja niiden erot eri kunnissa.
8. Siirretään keramiikkauunin hankintaa. Investoinnin arvo on noin 7000 €, eikä sille ole varattu määrärahaa vuoden 2024 talousarvioon. Investointi on tarpeellinen, mutta sen voi pitää valmiina loppusyksyllä, mikäli talouden säästötoimet ovat vaikuttavia ja mahdollistavat hankinnan.
9. Varaudutaan siihen, että maan hallitus toteuttaa lisäleikkauksia valtionosuuksiin. Toteutuessaan ne pakottavat meidät pienentämään jo nykyisiä alennettuja tuntitavoitteita. Niiden voi ennustaa menevän eduskunnan käsiteltäväksi vuoden 2025 valtion talousarvion yhteydessä. Seurataan tarkasti valtion talousarvion etenemistä ja tehdään vuoden 2025 talousarvio Valtioneuvoston esityksen pohjalta mahdolliset leikkaukset huomioiden.

Henkilöstörakenteen muutoksista

Petäjä-opiston päätoimisen henkilöstön määrä on viime vuosina kasvanut. Elokuussa 2022 saatiin Hämeenkyrön opistoliitoksen myötä 3,5 uutta henkeä ja elokuussa 2023 puolikas uusi käsityönopettaja. Päätoimisia on tällä hetkellä 8 kokoaikaista ja 4 puolipäiväistä.

Lähi vuosina on edessä useamman päätoimisen eläköityminen. Tätä kirjoittaessa on varmistunut yhden toimistosihteerin eläköityminen tulevana syksynä. Lokakuusta alkaen toimistopalveluiden hoitamiseen on nykyisen 3,4 sijasta 2,5 henkilöä. Tämän jälkeen seuraavan 2-3 vuoden aikana päätoimisesta henkilöstöstä voi ennakoida eläköityvän 3,5 henkilötyövuoden verran.

Eläköitymisten yhteydessä tarkastellaan kunkin tapauksen kohdalla työtehtävät, vastualueet, rekrytointi- ja perehdyttämistarpeet. Tuntimäärien pienentyessä pienenevät myös opiskelijoiden, opettajien, kurssien ja opetustilojen määrät sekä niiden hoitamiseen tarvittava työpanos. Sillä on vaikutuksensa opettajien, kursseja suunnittelevan, että hallinnon henkilöstön määriin. Päätoimisen henkilöstön merkitys on pidemmällä aikavälillä ratkaiseva etsittäessä talouden ja toiminnan uutta tasapainotilaa. Tehdään oikeita muutoksia jälkeenjääneen henkilöstön tehtäväkuviin ja rekrytoidaan uutta väkeä juuri sellaisiin tehtäviin, mitä opistossa tulevaisuudessa välttämättä tarvitaan.